

L'enunciat designa l'ocell palmípede, salvatge o domèstic, de cos feixuc i bec aplanat'; el lexema té valor genèric, tant en forma masculina com femenina; a voltes, es refereix només al mascle (veg. mapa 906).

Ànec (s. XIII) és una var. de *ànet* 161, del llat. ANATEM (nominatiu ANAS), amb pas de A intertònica a *e* (pron. [e] o [ə], segons els dialectes), com RAPHĀNU > *rave*, ŌRPHĀNU > *orfe*, etc., i canvi de l'oclusiva final [-t] > [-k], com *préste* > *préstec*; var.: *ànic* 40, 58, 65, 95, 96, 105, 109, 110, 113, 114, 116, 121, 126; *ànec mascle* 16; *àneda* (i l'espècie *àneda collblau* 72), format a partir de l'antic masculí **àned* (> *ànet*), i canviat en *ànnera*, amb un segment final a imitació d'altres noms ornitònims i ictionímics (*mèl·lera*, *sól·lera*, *mòllera*, *càntera*, etc.), que poden haver influït en la reduplicació nasal; *annerot*, forma masculina amb el suf. -ot, com el de *bruixot*, *rabosot*, *llebot*, etc., i la var. protètica *nannerot* 75, generada per fonosintaxi (← *un annerot*).

La interferència ha introduït en el nostre domini *pato* (i *pata* 69), pres del cast., on és der. de *pata*, creació onomatopèica al·lusiva al caminar pesat d'aquest palmípede (DECH); *canard*, manlleu al fr., on és mot expressiu der. del radical de l'antic verb *caner* 'escatainar', amb el suf. -ard, pres de *malard*, antiga designació de l'ànec mascle (menys probable és la derivació de *cane* < *ane*

< ANAS × *caner*:

ane hauria desaparegut

a causa de l'homonímia amb *âne* 'somera'); l'alg. *crabo* 85, que sembla pres del sard (Sanna), tot i que en aquesta llengua té un altre significat: 'boc' o, en el sintagma *porkrabu*, 'porc salvatge'.

Tiró (var. *tisó* 88, *tirona* 86, 91) es basa en la manera de cridar els ànecs, però "pot haver ajudat la influència de *tirar*, pel moviment de l'animal que en caminar estira el coll" (DECat), explicació poc convincent; potser també és expressiu *curot* 64, forma masculina de *cura*, mots absents del DECat (al DCVB es troba *curoc* "au palmípeda de l'espècie *Sterna anglica*").

Altres noms són propis d'una espècie concreta: *capblau* 73, *collverd* 140, 143, *mut* 140, *entravessat* 'mescla d'àdena i ànec mut' 143.

Considerats els significants geolingüísticament, *ànec* ocupa bona part del Principat; *àneda*, forma primigènia del *f.* de *ànet*, s'ha refugiat a Menorca; l'innovador *annerot* es troba a Mallorca; el cast. *pato* ha triomfat en val. i gran part del nord-occ.; el fr. *canard* s'ha imposat a la Catalunya del Nord; *tiró* viu en parlars pirinencs. Notem que tant *pato* com *canard* constitueixen estrats relativament moderns d'anteriors mots tradicionals: *tiró* i *tirona* s'han recollit en ross. (Verdaguer, 2002) i *ànec*, *ànet* o *àneda* es troben en autors de l'àrea val. (O. Pou, 1575; Orellana, 1795; Sanelo 1802; Escrig, 1851; Martí Gadea, 1909; cf.

Guardiola); a més, *ànet* s'ha recollit com arcaic a la loc. 161 i *ànec* avui és viu en locucions com *fer l'ànec* 'vomitar'.

Són mots normatius *ànec*, *ànet*, *àneda*, *ànega*, *tiró*, des del DOrt, 1917.

